

VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA
(asignavimų valdytojo kodas 079000007)

2011-2013 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS

MISIJA

Institucijos misija – dalyvauti formuojant efektyvią kultūros paveldo apsaugos valstybės politiką ir strategiją, siekiant užtikrinti Lietuvos kultūros paveldo apsaugą, gausėjimą ir perdavimą ateities kartoms, išsaugoti šias vertybes, kaip autentiškas Lietuvos ir jos regionų istorijos, kultūros bei meno liudytojas bei valstybės egzistavimo pamatą.

VEIKLOS KONTEKSTAS

Materialusis ir dvasinis kultūros paveldas lemia valstybės gyvybingumą ir jos gyventojų socialumą. Tai valstybės pamatas. Valstybė įsipareigoja saugoti paveldą dėl jo reikšmingumo visuomenei, įtakos žmonių gerovei ir stiprybei. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje yra įtvirtintas valstybės įsipareigojimas „remti kultūrą ir mokslą, rūpintis Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga“, „rūpintis ypač vertingų vietovių apsauga“.

Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme (Žin., 1997, Nr. 2-16) kultūros paveldas yra tarp pagrindinių nacionalinio saugumo objektų. Šiuo įstatymu pabrėžiama „valstybės pareiga išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą (...) saugant kultūros paveldą“, nurodoma, kad „valstybė sudaro ekonomines, technologines ir teises sąlygas kultūros paveldo apsaugai, skatina savininkus investuoti į kultūros paveldo apsaugą“. Šiame Įstatyme Kultūros paveldo apsaugos programa minima tarp svarbiausių ilgalaikių valstybinės nacionalinio saugumo stiprinimo programų.

Vienas iš pagrindinių Lietuvos Respublikos Seimo 2002-11-12 nutarimu Nr. IX-1187 patvirtintų Lietuvos valstybės ilgalaikės raidos strategijos tikslų (Žin., 2002, Nr. 113-5029) yra išsaugoti ir aktualinti paveldėtas bei bendrąsias Europos kultūros vertybes jungiantį Lietuvos kultūros tapatumą ir užtikrinti jo tęsą, atvirą sklaidą ir konkurencingumą šiuolaikiniame Lietuvos, ES ir pasaulio kultūrų kontekste.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-09-16 patvirtintoje Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje (Žin., 2009, Nr. 121-5215) nurodoma, kad valstybė turi rūpintis istoriniu kultūros paveldu, šiuo tikslu tobulinti kultūros vertybių apsaugos ir tvarkymo teisinę bazę, institucinę sistemą, sudaryti palankias sąlygas investuoti į kultūros paveldo apsaugą ir naudojimą.

Lietuvoje paveldosaugą tiesiogiai reglamentuoja Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos (Žin., 1995, Nr. 3-37), Kilnojamojo kultūros vertybių apsaugos (Žin., 1996, Nr. 14-352), Bibliotekų (Žin., 1995, Nr. 51-1245), Muziejų (Žin., 1995, Nr. 53-1292) ir Archyvų (Žin., 1995-12-30, Nr. 107-2389) įstatymai. Be to, paveldosaugos nuostatos yra įteisintos daugelyje Lietuvos Respublikos įstatymų, tiesiogiai nesusijusių su kultūros vertybių apsauga: Saugomų teritorijų (Žin., 1993, Nr. 63-1188); Aplinkos apsaugos (Žin., 1992, Nr. 5-75); Statybos (Žin., 1996, Nr. 32-788); Žemės (Žin., 1994, Nr. 34-620); Žemės reformos (Žin., 1991, Nr. 24-635); Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (Žin., 1996, Nr. 82-1965) ir kituose įstatymuose.

Vykdomą paveldosaugos politiką nustato ratifikuotos Europos architektūros paveldo apsaugos (Žin., 1999, Nr. 100-2896), Europos archeologijos paveldo apsaugos (Žin., 1999, Nr. 100-2895), Europos kraštovaizdžio (Žin., 2002, Nr. 104-4621), UNESCO Povandeninio kultūros paveldo apsaugos (Žin., 2006, Nr. 65-2389), Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos (Žin., 2006, Nr. 73-2766) ir Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu (Žin., 1998, Nr. 102-2806) konvencijos, UNIDROIT konvencija dėl pavogtų ar neteisėtai išvežtų kultūros objektų (Žin., 1997, Nr. 8-139) bei konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimanč sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencija) (Žin., 2001, Nr. 73-2572).

Lietuvoje kultūros paveldo išsaugojimo politiką formuoja Lietuvos Respublikos Seimas, Vyriausybė ir Kultūros ministerija, gavę Valstybinės kultūros paveldo komisijos teikiamus paveldosaugos ir tendencijų vertinimus, analizes ir siūlymus. Politiką įgyvendina Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, Kultūros paveldo centras, savivaldybių kultūros paveldo skyriai, Kultūros ministerijos Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos skyrius. Saugomų teritorijų priežiūrą ir apsaugą bei gamtos apsaugos funkcijas atlieka Aplinkos ministerija ir jai pavaldžios įstaigos: Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio departamentas, Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija, Aplinkos apsaugos agentūros ir Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

Valstybinė kultūros paveldo komisija (iki 2004 metų – Valstybinė paminklosaugos komisija) yra Lietuvos Respublikos Seimui atskaitinga, turinti savarankiško asignavimų valdytojo statusą, institucija. Komisija vykdo įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas funkcijas kultūros paveldo apsaugos srityje. Komisija yra Seimo, Respublikos Prezidento ir Vyriausybės ekspertas ir patarėjas kultūros paveldo valstybinės politikos klausimais.

Valstybinė paminklosaugos komisija buvo įsteigta Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 4 str. (1994 m.), o šiuo metu veikia pagal Lietuvos Respublikos Seimo 2004-09-28 priimtą Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymą ir Komisijos 2004-12-17 sprendimu Nr.108 patvirtintus Valstybinės kultūros paveldo komisijos nuostatus, vadovaujasi Darbo reglamentu, patvirtintu Komisijos posėdyje bendru sutarimu (1999-05-21, prot. Nr. 4 (59)). Darbo veikla grindžiama veiklos programa, kuri kiekvienų metų pabaigoje visų Komisijos narių yra sudaroma ir aprobuojama.

Komisijos narių įgaliojimų terminas – ketveri metai. Ketvirtoji Komisijos kadencija pradėta 2007-04-16. Komisiją sudaro 12 narių, skirtų Lietuvos Respublikos Prezidento (2 nariai), Lietuvos Seimo (4 nariai) Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto teikimu, Ministro Pirmininko (4 nariai) kultūros ministro teikimu, visuomeninių organizacijų (2 nariai).

Komisijai vadovauja Komisijos pirmininkas, renkamas iš Komisijos narių dviejų metų kadencijai. Komisijos pirmininkas Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto teikimu tvirtinamas Seimo nutarimu.

Komisija bendradarbiauja su aukščiau minėtomis paveldosaugą administruojančiomis institucijomis, Lietuvos nacionaline UNESCO komisija, ICOMOS Lietuvos nacionaliniu komitetu, visuomeninėmis organizacijomis, kurios dalyvauja nekilnojamųjų kultūros vertybių paieškoje, saugojime, propagavime ir kt.

Dabartinę Komisijos struktūrą sudaro:

- Komisijos pirmininkas
- Komisijos nariai
- Sekretoriatas
- Informacijos analizės tarnyba
- Finansų-bendrųjų reikalų skyrius

Komisijos darbuotojai priimami į darbą konkurso būdu. Komisijos darbuotojams keliama aukšti kvalifikaciniai reikalavimai. 100 proc. Komisijoje dirbančių specialistų išsilavinimas – aukštasis. Administracijos darbas pasižymi operatyvumu, lankstumu, veiklos planingumu.

Komisijos veikla planuojama pagal 2007-11-23 patvirtintus Nuostatus ir 2008-03-30 patvirtintą Darbo reglamentą. Komisijos administracija veikia pagal 2005-03-07 patvirtintus Administracijos nuostatus, jai vadovauja Komisijos pirmininkas.

Komisijos įgaliojimų sričiai priklausantys klausimai svarstomi ir sprendžiami Komisijos posėdžiuose. Komisija sudaro pakomises, nuolatines, laikinas komisijas ir darbo grupes kultūros paveldo apsaugos problemoms nagrinėti. Eiliniai Komisijos posėdžiai vyksta kartą per mėnesį. Komisija priima sprendimus ir nutarimus, kuriuos savo parašu tvirtina Komisijos pirmininkas.

Valstybinė kultūros paveldo komisija dalyvauja paveldosaugos politikos formavime, įgyvendinime bei Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo įgyvendinimo priežiūroje. Komisija savo funkcijas vykdo analizuodama bei vertindama Lietuvos bei užsienio patirtį, priimdama ir skelbdama sprendimus bei nutarimus. Komisija, įgyvendindama Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinto Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatus, skiria dėmesį kultūros paveldui

užsienyje, kuris yra susijęs su Lietuvos kultūra ir istorija. Pastaraisiais metais Komisija bendradarbiauja su Lenkijos (kultūros ministerijų sutartys dėl bendradarbiavimo saugant bendrą istorijos ir kultūros paveldą), Vokietijos paveldosaugos ekspertais.

Komisija, siekdama kultūros paveldo politikos suderinamumo su tarptautinių teisės aktų reikalavimais, atlieka nacionalinių ir tarptautinių paveldosaugos teisės aktų išsamias analizes, inicijuoja teisės aktų tobulinimą, dalyvauja sudarytų tarpžinybinių darbo grupių ir Lietuvos Respublikos Seimo komitetų darbe. 2010 metais Komisija, įgyvendindama Europos architektūros paveldo apsaugos konvencijos nuostatas, inicijavo Architektūros paveldo apsaugos įstatymo projekto rengimą, o vadovaudamasi Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija, siūlė rengti Kultūros ir gamtos paveldo valstybinės kontrolės įstatymo projektą. Ne kartą siūlyta tikslinti Želdynų įstatymą, kad jis atitiktų Europos kraštovaizdžio konvencijos nuostatas. Komisija teikė išvadas ir pasiūlymus dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos, Teritorijų planavimo, Statybos, Žemės reformos, Žemės ir kitų, paveldosaugą įtakojančių įstatymų tikslinimo. Šiuo metu Komisija aktyviai dalyvauja tikslindama Saugomų teritorijų įstatymo nuostatas.

Komisija nagrinėja ir vertina valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų panaudojimą kultūros paveldo išsaugojimui, taip pat būtino tokių lėšų apimties didinimą paveldo objektų tvarkybai, kurios dėl susidariusios ekonominės padėties ženkliai sumažėjo. 2010 metais Komisija svarstė Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Norvegijos fondų lėšų skyrimą kultūros paveldo tvarkybai bei inicijavo Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo atitinkamų straipsnių keitimą, kad galėtų vertinti minėtų lėšų panaudojimą.

Komisija prisidėjo rengiant Nacionalinę mokslinių tyrimų programą „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“, teikė pasiūlymus dėl nekilnojamojo kultūros paveldo fundamentinių mokslinių tyrimų vykdymo.

Nuo 2009 metų Lietuvoje pradėta mažinti lėšas, skirtas nekilnojamajam kultūros paveldui išsaugoti. Užsienio šalių patirtis rodo, kad investicijos į paveldo apsaugą ir efektyvų jo administravimą yra sąvaime tvarus, ilgalaikis ir labai sėkmingas ekonominio nuosmukio sprendimo būdas. Skiriant lėšų istorinių pastatų ir vietų tvarkybai bei pritaikymui yra sukuriama daugiau darbo vietų ir ekonominės veiklos (ypač mažosiose ir vidutinėse įmonėse) nei naujų statybų metu. Be to, tokiu būdu yra skatinama kultūrinio turizmo, teikiančio ilgalaikę socialinę ir ekonominę naudą, plėtra. Kultūros paveldas yra veiksminga skatinamoji ekonomikos atgaivinimo ir darbo vietų kūrimo priemonė.

Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2009-10-14 sprendimu Nr. SV-S-424 „Dėl didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis VPK administracijos pareigūnų pareigybių skaičiaus patvirtinimo“ numatyta 18,5 etato.

Lietuvos Respublikos 2011 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo Įstatymu Nr. XI-1210 (2010-12-09) Valstybinei kultūros paveldo komisijai numatyta 735.0 tūkst. litų. Iš jų: asignavimai išlaidoms – 735.0 tūkst. litų (darbo užmokesčiui – 471,0 tūkst. litų). Komisijos programos, užduočių vykdymui 2011 metams paskaičiuotas realus poreikis asignavimams – 903.4 tūks. litų (iš jų darbo užmokesčiui – 554.0 tūkst. litų).

ASIGNAVIMŲ VALDYTOJO VEIKLOS STRATEGIJA

Komisija, siekdama tobulinti Lietuvos kultūros paveldo apsaugos politiką bei strategiją, užtikrinti kultūros paveldo išsaugojimą ir perdavimą ateities kartoms, vykdys šiuos *uždavinius*:

1. tobulinti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatas,
2. vertinti paveldosaugos programas balansuojant investicinių projektų ir kultūros paveldo apsaugos interesus,
3. siekti valstybės biudžete lėšų, skirtų paveldo išsaugojimui, didinimo,
4. skatinti lėšų paveldo objektams kooperavimą ir privataus kapitalo investicijas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos paveldosaugos bei tarptautinius reikalavimus,
5. siekti paveldosaugos sistemos administravimo optimizavimo.

2011 metais tęsiamos numatytos Komisijos veiklos programos strateginės kryptys – kultūros paveldo apskaitos programų įgyvendinimo kontrolė bei gilinamasis į atskiras paveldo apsaugos sritis. Spręsti regioninio kultūrinio tapatumo puoselėjimo, dvarų, medinės architektūros bei etnografinių kaimų išsaugojimo problemas ir joms spręsti teikiant pasiūlymus.

Pagrindinės priemonės, siekiant šių uždavinių sprendimo, yra šios:

1. vertinti kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos įgyvendinimo programas;
2. teikti Lietuvos Respublikos Seimui įstatymų, įtakančių paveldo apsaugą, projektų vertinimus ir jų tobulinimo pasiūlymus;
3. vertinti biudžeto lėšų, skirtų kultūros paveldo apsaugai, paskirstymą ir racionalų jų naudojimą bei teikti siūlymus;
4. išklausti kultūros paveldo apsaugos valstybės valdymo institucijų metines ataskaitas;
5. vertinti kultūros paveldo apsaugos valstybės valdymo institucijų veiklą ir teikti siūlymus jai tobulinti;
6. kaupti informaciją apie paveldosaugos situaciją savivaldybėse bei ją vertinti;
7. analizuoti ir vertinti teismų bylų, susijusių su kultūros paveldo apsauga, praktiką; dalyvauti trečiuoju asmeniu tokių teismų procesuose;
8. informuoti Lietuvos Respublikos Prezidentą, Seimą, Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetą, Vyriausybę apie kultūros paveldo apsaugos valstybės politikos vykdymą;
9. informuoti visuomenę apie kultūros paveldo apsaugos problemas.

Programa taip pat apima Komisijos veiklą, vertinant ir aprobuojant siūlymus įrašyti kilnojamasias kultūros vertybes į Kultūros vertybių registrą, paskelbti kultūros vertybes paminklais; vertinant ir aprobuojant siūlymus panaikinti apsaugą.

1 lentelė. 2011-2013 metų programų asignavimai ir valdymo išlaidos

(tūkst. litų)

Eil. Nr.	Programos pavadinimas	2010 metų asignavimai				Numatomi 2011 metų asignavimai				Numatomi 2012 metų asignavimai			
		iš jų				iš jų				iš jų			
		iš viso	išlaidoms		turtui įsigyti	iš viso	išlaidoms		turtui įsigyti	iš viso	išlaidoms		turtui įsigyti
			iš viso	iš jų darbo užmokesčiui			iš viso	iš jų darbo užmokesčiui			iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	
1.	Valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimas ir įgyvendinimas	575	575	431	0	735	735	471	0	735	735	471	0
	iš jų valdymo išlaidos	575	575	431	0	735	735	471	0	735	735	471	0
	Iš viso asignavimų programoms	575	575	431	0	735	735	471	0	735	735	471	0
	iš jų valdymo išlaidos	575	575	431	0	735	735	471	0	735	735	471	0
	Valdymo išlaidų dalis, procentais	100%				100%				100%			

STRATEGINIS TIKSLAS (kodas – 01)

Komisijos strateginis tikslas – tobulinti Lietuvos kultūros paveldo apsaugos politiką bei strategiją, užtikrinti kultūros paveldo išsaugojimą ir perdavimą ateities kartoms.

Vertinimo kriterijaus kodas	Efekto vertinimo kriterijaus pavadinimas	2009 metų	2010 metų	2011 metų	2012 metų	n+x metų
E-01-01	1. Tobulinti Lietuvos kultūros paveldo apsaugos politiką bei strategiją, užtikrinti kultūros paveldo išsaugojimą ir perdavimą ateities kartoms.	40%	40%	40%	40%	

PROGRAMOS PAVADINIMAS (kodas – 01001)

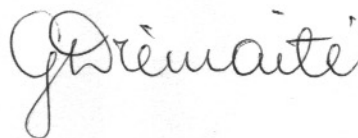
Komisijos vykdoma programa – Valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimas ir įgyvendinimas (kodas – 01001). Programa skirta įgyvendinti Komisijai pavestas funkcijas, susijusias su valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimo ir įgyvendinimo priežiūra (vertinimas, išvadų bei siūlymų teikimas). Vykdamą programą, siekiama pagal kompetenciją prisidėti prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginių tikslų įgyvendinimo, ypatingą dėmesį skiriant paveldo, kaip ir jos ypatumų, išsaugojimui. Vadovaujamosi Vyriausybės prioritetais „Valstybės valdymo modernizavimas ir kova su korupcija“ (Nr. 2) ir „Šalies visuomenės telkimas kurti pažangos viziją „Lietuva – 2020“ (Nr. 4). Siekimas kultūros ir gamtos paveldo integravimo šalies kultūrinio, socialinio bei ekonominio vystymo aspektu.

Programa yra ilgalaikė. Ši programa ir ateityje išliks pagrindine Komisijos programa, kuria siekiama Lietuvos Respublikos kultūros paveldo apsaugos tobulinimo, įgyvendinant Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą, ratifikuotas konvencijas ir Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus.

Komisijos pirmininkas

(Atsakingo už programos koordinavimą asmens pareigų pavadinimas)

Data	2010-12-17
------	------------

(Parašas)

Gražina Drėmaitė

(Vardas ir pavardė)